

Základná škola Sadová 620 Senica

STOP ŠIKANOVANIU

1.pre rodičov:

Súčasná doba znásobuje rizikové faktory násilia medzi ľuďmi. Keď dospelého niekto udrie, kopne, nadáva mu, existuje na to celá rada pomenovaní: ublíženie na zdraví, na cti utfhanie, násilné napadnutie. Keď sa niečo také stane dieťaťu alebo teenagerovi, väčšinou sa hovorí o šikanovaní.

Ani jeden rodič si nemôže byť istý tým, že jeho dieťa nebude týrané, samo nebude týrať iné deti, že sa so šikanovaním nikdy nestretne. Šikanovanie sa vo väčšej či menšej miere vyskytuje všade. Nie je pred ním imúnny žiadny typ školy. Vyskytuje sa i tam, kde by to nikto nepredpokladal.

Existujú určité prejavy detí, ktoré môžu mať vzťah k šikanovaniu. Čím viac sa ich objaví, tým je riziko väčšie. Jednotlivé prejavy nemusia mať samozrejme so šikanovaním nič spoločné, ale určite signalizujú skryté volanie dieťaťa o pomoc. Preto je veľmi dôležité, aby ste ich vy rodičia neprehliadli.

Čo je potrebné všímať si u svojich detí

- dieťa nemá ani jedného kamaráta, s ktorým by trávilo voľný čas
- za dieťaťom neprichádzajú domov spolužiaci alebo iní kamaráti
- dieťa nie je pozývané na návštevu k iným deťom
- dieťa odmieta chodiť do školy, aj keď skôr malo školu rado
- dieťa nechodí do školy a zo školy najkratšou cestou, strieda rôzne cesty, prosí o dovoz autom
- zo školy chodí hladné (agresori mu berú desiatu, lístky na obed)
- stráca záujem o učenie a schopnosť sústrediť sa naň
- dieťa býva doma smutné, apatické, má výkyvy nálad, zmieňuje sa o možnej samovražde, odmieta zveriť sa s tým, čo ho trápi
- žiada peniaze, pritom udáva nevieryhodné dôvody, prípadne doma berie peniaze
- nápadne často oznamuje stratu osobných vecí
- dieťa je neobvykle agresívne voči súrodencom alebo k iným deťom, prípadne prejavuje zlosť voči rodičom
- sťažuje sa na neurčité bolesti brucha alebo hlavy, ráno vracia, snaží sa zostať doma, svoje zdravotné ťažkosti preháňa, prípadne i simuluje
- dieťa sa zdržiava viac doma, ako malo vo zvyku

Ako pomôcť svojmu dieťaťu

Keď vaše podozrenie prerastie v istotu, že vaše dieťa je šikanované, môžete postupovať podľa týchto krokov:

- **Poskytnite dieťaťu maximálnu oporu**, rozprávajte sa o situácii s dieťaťom, verte mu a berte jeho slová vážne, neľahčujte problém.
- **Obidvaja rodičia by mali spoločne navštíviť triedneho učiteľa** a riaditeľa školy
- V prípade, že **škola spolupracuje s odborníkom**, je vhodné dohodnúť sa, ako budete informovaní o priebehu nápravy.

Podľa situácie v škole, ale aj ďalších okolností, môžete uvažovať o ďalších opatreniach:

- zaistiť ochranu dieťaťa na ceste do školy a domov
- podať na políciu trestné oznámenie na agresorov, ktorí týrajú vaše dieťa
- kontaktovať sa s orgánmi školy, kde majú zastúpenie ostatní rodičia a spoločne hľadať pomoc
- nadviazať kontakt s odborníkom v Centre pedagogickej a psychologickkej prevencie a poradenstva.

2.pre žiakov

Čo je šikanovanie

Šikanovanie je to, keď jedno alebo viac detí **úmyselne** a **opakovane** ubližuje druhým. Znamená to, že niekto Tebe, alebo niekomu, kto sa nemôžeš brániť, robí niečo nepríjemné, niečo, čo si neželáš, čo mu ubližuje, alebo ho zraňuje

Šikanovanie je aj to

- keď Ťa spolužiaci opakovane urážlivo prezývajú, posmievajú sa Ti
- keď sa Ti vysmievajú za to, ako sa obliekaš, z akej rodiny pochádzaš, za to, že sa dobre učíš, že poslúchaš učiteľov a pod.
- keď Ťa spolužiak núti urobiť nejakú vec a vyhráža sa Ti, že ak to neurobíš, počarbe Ti zošit, vysype Ti veci z tašky a pod.
- keď Ťa nútia odísť z vyučovania, alebo Ti nedovolia ísť zo školy domov
- keď Ti spolužiak berie desiatu, peniaze alebo osobné veci
- keď Ti spolužiaci robia veci, ktoré sú Ti nepríjemné (napr. nadávajú Ti, strkajú do Teba, schovávajú Ti veci, bijú Ťa)
- keď Ťa spolužiaci ignorujú a nevšímajú si Ťa

Keď sa voči Tebe niekto správa tak, ako je to vyššie uvedené, potom pravdepodobne si obeťou šikanovania!

Často deti hovoria, že takéto správanie je v poriadku, že sa to môže, že to tak má byť

Nikomú, ani Tebe, nesmie nikto ubližovať, trápiť Ťa a zraňovať!

Mal by si vedieť, že podobné problémy má mnoho detí. Mali ich aj mnohí známi ľudia. V detstve bol šikanovaný napr. herec Tom Cruise, spevák Phil Collins a mnohí ďalší. Každý z nich sa týchto problémov po čase zbavil a nezabránilo im to dosiahnuť úspech v ďalšom živote.

Ak nezostaneš so svojím problémom sám, ak naberieš odvalu a povieš to niekomu dospelému, určite Ti pomôže problém riešiť a Tvoj život sa opäť vráti do normálnych kolíají.

Prečo si šikanovaný

So šikanovaním má skúseností takmer 30% detí. Mnohí sa z týchto psychických, či fyzických zranení len ťažko spamätávajú. **Chyba v žiadnom prípade nie je v Tebe**, ale v zlých vzťahoch medzi žiakmi vašej triedy alebo školy. Problém je v tom, že niektorí Tvoji rovesníci sú agresívnejší a nedokážu kontrolovať svoje správanie. Ani kontrola zo strany dospelých nie je dostatočná. Nie je to teda preto, že Ty si zlý, nešikovný, alebo si to zaslúžiš. Nehanbi sa za to, že si obeťou šikanovania. Nenechávaj si to pre seba, ale požiadaj o pomoc ľudí, ktorým dôveruješ. Povedz to mame, obľúbenej učiteľke, kamarátovi, psychológovi, obráť sa na linku dôvery.

Ako sa môžeš brániť, čo môžeš urobiť ????

- Keď do Teba niekto zapára, nedaj sa vyprovokovať ani vystrašiť, aj keď sú viacerí.
- Môžeš im povedať, aby odišli, kričať „NIE“ alebo utekať preč. Ale musíš to urobiť nahnevane a hneď odísť.
- Keď máš ísť okolo tých, ktorí Ťa bijú, berú Ti veci, nechodievaj sám. Počkaj na nejakú skupinku a pridaj sa k nim, aj keď ich vôbec nepoznáš.
- Vyhýbaj sa miestam, kde by Ťa mohol niekto zbiť, zobrať Ti niečo alebo Ťa inak trápiť.
- Keď nemáš kamarátov, skús si ich nájsť. Možno má niekto v Tvojom okolí rovnaké problémy ako Ty. Skús sa s ním spojiť.
- Zaznamenávaj si všetko, čo Ti robia, kedy, kde a kto Ti čo urobil a povedal.
- Povedz o svojich problémoch rodičom a požiadaj ich o radu. Ty ich pomoc a podporu potrebuješ a oni sa určite budú snažiť pomôcť Ti.
- Keď sa to týka školy, skús nájsť dôveryhodnú pani učiteľku, výchovnú poradkyňu alebo aspoň spolužiaka, ktorému sa zdôveríš.
- Keď si myslíš, že sa nemôžeš zdôveriť nikomu, zavolaj na linku dôvery, alebo do Centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie.

Pamätaj si !

- **Ak si obeťou šikanovania, musíš to čím skôr oznámiť dôveryhodným dospelým a chrániť sa!**

- Ak je šikanovaný niektorý Tvoj spolužiak, nie je správne schvaľovať agresívne správanie spolužiakov.
- Nie je správne ani odsudzovať niekoho, kto je iný, možno menej sympatický, slabší, má iné názory a záujmy, má nejaký fyzický, či iný handicap.
- Nie je správne mlčať, keď cítiš nespravodlivosť, nečestnosť, ponižovanie druhých.
- Nie je správne nechať sa ovplyvniť alebo presvedčiť agresormi, aby si mlčal.
- Nie je správne nečinne sa prizerať, alebo byť ľahostajný, keď sa staneš svedkom šikanovania. Hovorí sa o „žalovaní“ ako keby to bolo niečo nemiestne a nedôstojné. Keď niekto ohlásí šikanovanie, vôbec to neznamená, že je slaboch. Naopak, dokazuje to, že sa nebojí a že má dosť sebavedomia, aby sa šikanovať nenechal.
- Ak vieš, že je v Tvojom okolí niekto šikanovaný, povedz to rodičom, triednej učiteľke, koordinátorovi prevencie, alebo niekomu dospelému, komu dôveruješ.

Čo robiť, keď si svedkom toho, že Tvojho kamaráta v škole šikanujú?

- zájdi za učiteľom, ktorému dôveruješ, a povedz mu, čo si videl
- porozprávaj sa s kamarátom, ktorý je obeťou šikanovania, podpor jeho sebavedomie
- ponúkní mu pomoc, napríklad že spolu s ním zájdeš za učiteľom a potvrdíš, že ho naozaj šikanujú
- rátaj však s tým, že sa bude báť a nebude chcieť o ničom hovoriť, napriek tomu to za pokus stojí
- pokús sa šikovne a nenápadne zistiť, ako dlho šikanovanie trvá a kto všetko je na škole obeťou
- pokiaľ je takých detí viac, je nádej, že sa rodičia spoja a spoločne niečo dosiahnu
- nájdi dospelého spojenca – učiteľa, rodičov Tvojich, či kamarátových, staršieho súrodenca
- v každej škole je výchovný poradca a koordinátor prevencie, ten by taktiež mohol pomôcť
- keď poznáš kamarátových rodičov, pokús sa ich taktne informovať
- keď budeš jednať, nezabúdaj, že ide o to pomôcť kamarátovi a nie sa pomstiť násilníkom

3.legislatíva

Metodické usmernenie č. 7/2006-R k prevencii a riešeniu šikanovania žiakov v školách a školských zariadeniach

Ministerstvo školstva Slovenskej republiky podľa § 14 ods.1 zákona č.596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov vydáva toto metodické usmernenie:

Čl. 1

Úvodné ustanovenia

(1) Šikanovanie sa v súčasnom období stáva vážnym problémom, ktorý sa prejavuje v školách a školských zariadeniach a ktorému je potrebné venovať neustálu pozornosť, a to z hľadiska preventívneho ako aj sankčného pôsobenia.

(2) Cieľom tohto metodického usmernenia je vzhľadom na závažnosť šikanovania poskytnúť základné informácie zamestnancom, ktorí sa podieľajú na výchovno-vzdelávacom procese o formách jeho prejavov, návrhoch na riešenie, spôsoboch ich preventívneho pôsobenia a o potrebe spolupráce s rodičmi žiakov a príslušnými inštitúciami.

Čl. 2

Charakteristika šikanovania

(1) Šikanovaním rozumieme akékoľvek správanie žiaka alebo žiakov, ktorých zámerom je ublíženie inému žiakovi alebo žiakom, prípadne ich ohrozenie alebo zastrašovanie. Ide o cielené a opakované použitie násilia voči takému žiakovi alebo skupine žiakov, ktorí sa z najrôznejších dôvodov nevedia alebo nemôžu brániť. Šikanovanie sa prejavuje v rôznych podobách, ktoré môžu mať následky na psychickom a fyzickom zdraví.

(2) Podstatnými znakmi šikanovania sú

- a) úmysel bezprostredne smerujúci k fyzickému alebo psychickému ublíženiu druhému,
- b) agresia jedného žiaka alebo skupiny žiakov,
- c) opakované útoky,
- d) nevyrovnaný pomer síl medzi agresorom a obeťou.

(3) Šikanovanie sa prejavuje v priamej podobe: fyzickými útokmi, urážlivými prezývkami, nadávkami, posmechom, tvrdými príkazmi agresora vykonať určitú vec proti vôli obeť, odcudzením vecí a pod.

(4) Šikanovanie sa môže prejavovať i v nepriamej podobe, napr. prehliadaním a ignorovaním obeť.

(5) Šikanovanie sa môže uskutočňovať aj medzi žiakmi v triede či výchovnej skupine a odohráva sa najmä v čase prestávok, cestou do školy a zo školy alebo v čase mimo vyučovania.

(6) Škola alebo školské zariadenie (ďalej len „škola“) zodpovedá za deti a žiakov v čase vyučovania a školských akcií.

(7) Škola zodpovedá aj za škodu, ktorú v čase vyučovania, resp. v dobe vykonávania tzv. prechodného dohľadu spôsobí žiak, pokiaľ ten, kto je povinný vykonávať dohľad nepreukáže, že náležitý dohľad nezanedbal (§ 422 Občianskeho zákonníka). Šikanovanie nesmie byť zamestnancami školy v žiadnej miere akceptované a pedagóg musí šikanovanie medzi žiakmi bez meškania riešiť a každej jeho obeť poskytnúť okamžitú pomoc.

(8) Z hľadiska priestupkového zákona¹⁾ môže šikanovanie žiakov napĺňať skutkovú podstatu priestupkov. Môže ísť predovšetkým o priestupky proti občianskemu spolunažívaniu a priestupky proti majetku.

(9) Zodpovedným za priestupky je ten, kto v čase jeho spáchania dovŕšil pätnásť rok svojho

veku. Ak spácha priestupok osoba, ktorá v čase jeho spáchania dovŕšila pätnásť rok a neprekročila osemnásť rok svojho veku, zaraďuje sa do kategórie „mladistvých“.

(10) Z hľadiska trestného zákona²⁾ môže šikanovanie žiakov napĺňať i skutkovú podstatu trestných činov. Trestný zákon definuje trestný čin ako prečin a zločin. Môže ísť najmä o trestný čin ohovárania, nebezpečného vyhrážania, ublíženia na zdraví, obmedzovania osobnej slobody, nátlaku, vydierania, lúpeže, hrubého nátlaku, krádeže alebo poškodzovania cudzej veci, neoprávneného užívania cudzej veci.

(11) Páchatelom trestného činu je ten, kto trestný čin spáchal sám. Za spolupáchatelstvo trestného činu sa považuje, ak bol trestný čin spáchaný spoločným konaním dvoch alebo viacerých osôb.

(12) Trestne zodpovedný je ten, kto v čase spáchania činu dovŕšil štrnásť rok svojho veku. Osoby, ktoré v čase spáchania trestného činu dovŕšili štrnásť rok a neprekročili osemnásť rok svojho veku sa podľa trestného zákona zaraďujú do kategórie „mladistvých“.

(13) Učiteľ alebo vychovávateľ, ktorému bude známy prípad šikanovania a neprijme v tomto smere žiadne opatrenie, sa vystavuje riziku trestného postihu. Takýmto konaním môže pedagogický zamestnanec napĺňať i skutkovú podstatu trestného činu neprekazenia trestného činu, neoznámenia trestného činu alebo ublíženia na zdraví a to tak, že inému z nedbanlivosti ublíži na zdraví tým, že poruší dôležitú povinnosť vyplývajúcu z jeho zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie, alebo uloženú mu podľa zákona.

Čl. 3

Prevenia šikanovania

(1) Základným preventívnym opatrením školy je osvojiť si základný princíp „Sme škola, kde sa šikanovanie netoleruje v žiadnych podobách !“

(2) Je dôležité, aby sa s podstatou, formami a nebezpečnými dôsledkami šikanovania ako antisociálneho správania jednotlivcov i skupín oboznámili všetci žiaci, zamestnanci škôl a školských zariadení, školskí inšpektori a rodičovská verejnosť. Pre žiakov, pedagogických zamestnancov i rodičov je potrebné vedieť, že tieto formy správania nie sú neškodným humorom a zábavou, mali by sa oboznámiť predovšetkým s negatívnymi dôsledkami šikanovania, a to tak pre jeho obeť, ako i pre agresorov. Za zvlášť nebezpečné je potrebné považovať tendenciu podceňovať počiatkové prejavy šikanovania.

(3) Dôležité aktivity školy sa nedajú spájať len s vyučovacími predmetmi, ale sa týkajú všetkých činností a situácií v škole, v ktorých sa žiak učí prijímať všeobecné hodnoty spoločnosti, identifikovať sa s nimi a konať v ich duchu v každodennom živote.

(4) Štátny pedagogický ústav, metodicko-pedagogické centrá a ďalšie subjekty poskytujúce ďalšie vzdelávanie pedagogickým zamestnancom zaistia v tomto smere podľa úrovne a typu škôl a podľa akreditovaných programov vzdelávanie výchovných poradcov, koordinátorov prevencie, riaditeľov škôl a školských zariadení a ďalších pedagogických zamestnancov.

(5) Riaditelia škôl zodpovedajú za systémové aktivity školy v oblasti prevencie šikanovania a agresivity. V rámci účinnej prevencie šikanovania je pri príprave a realizácii celoškolskej stratégie dôležité najmä

a) vytvoriť pozitívnu klímu v škole,

b) navodiť úzku spoluprácu medzi žiakmi, zamestnancami školy, rodičmi a jasne vymedziť možnosti oznamovať aj zárodky šikanovania (pri zachovaní dôvernosti takýchto oznámení),

c) vo vnútornom poriadku školy jasne stanoviť pravidlá správania vrátane sankcií za ich porušenie, viesť písomné záznamy o riešení konkrétnych prípadov šikanovania,

d) zaistiť v súlade s pracovným poriadkom zvýšený dozor pedagogických zamestnancov cez prestávky, pred začiatkom vyučovania, po jeho skončení i v čase mimo vyučovania žiakov a chovancov, a to najmä v priestoroch, kde k šikanovaniu už došlo alebo by k nemu mohlo dochádzať,

- e) oboznámiť pedagogických zamestnancov so systémom školy pre oznamovanie a vyšetrovanie šikanovania, zvyšovať informovanosť pedagogických zamestnancov, organizovať semináre s odborníkmi zaoberajúcimi sa danou problematikou,
- f) informovať pedagogických zamestnancov, žiakov, aj rodičov o tom, čo robiť v prípade, keď sa dozvedia o šikanovaní (napr. umiestniť na prístupné miesto kontakty a telefónne číslo na inštitúcie, ktoré sa problematikou šikanovania zaoberajú),
- g) zabezpečiť vzdelávanie v oblasti prevencie šikanovania najmä triednych učiteľov, koordinátorov prevencie a výchovných poradcov,
- h) spolupracovať s odborníkmi z príslušného centra výchovnej a psychologickéj prevencie, prípadne pedagogicko-psychologickej poradne (ďalej len „CVPP“ a „PPP“), resp. ďalšími odbornými pracoviskami poradenských a preventívnych služieb v regióne,
- i) v pracovnom poriadku školy vymedziť oznamovaciu povinnosť pre pedagogických aj nepedagogických zamestnancov,
- j) zaangažovať do riešenia a do prevencie šikanovania aj žiacke školské rady.

Čl. 4

Metódy riešenia šikanovania

- (1) Odhalenie šikanovania býva niekedy veľmi ťažké i pre skúseného pedagóga. Najzávažnejšiu negatívnu úlohu pri jeho zisťovaní hrá strach (alebo snaha o utajenie) u obetí, ale aj agresorov a ďalších možných účastníkov.
- (2) Pre vyšetrovanie šikanovania sa odporúča nasledovná stratégia
 - a) zaistenie ochrany obetiam,
 - b) rozhovor s deťmi, ktoré na šikanovanie upozornili, rozhovor s obeťou, s agresormi,
 - c) nájdenie vhodných svedkov, individuálne, prípadne konfrontačné rozhovory so svedkami (nikdy nekonfrontovať obeť a agresorov),
 - d) kontaktovanie rodičov alebo zákonných zástupcov,
 - e) kontaktovanie CVPP, PPP alebo diagnostické centrum (ďalej len „DC“),
 - f) využitie anonymnej dotazníkovej metódy.
- (3) Pri výskyte skupinového násillia voči obeť sa odporúča nasledovný postup
 - a) okamžitá pomoc obeť,
 - b) dohoda riaditeľa školy s pedagogickými zamestnancami na postupe vyšetrovania,
 - c) vlastné vyšetrovanie,
 - d) zabránenie nožnej krivej výpovede agresorov, ich izolácia bez možnosti dohodnúť sa na spoločnej výpovedi,
 - e) pokračujúca pomoc a podpora obeť,
 - f) nahlásenie prípadu polícii,
 - g) kontaktovanie rodičov alebo zákonných zástupcov,
 - h) kontaktovanie PPP a CVPP, DC a pod.

Čl. 5

Opatrenia na riešenie situácie

- (1) Z opatrení pre obeť možno použiť
 - a) odporúčanie rodičom obeť vyhľadať individuálnu odbornú starostlivosť CPPPP
 - b) zorganizovanie skupinového intervenčného programu riaditeľom školy v spolupráci s CPPPP
 - c) informovanie a poradenstvo pre rodičov obeť.
- (2) Z bežných opatrení pre agresorov možno použiť
 - a) odporúčenie rodičom agresorov vyhľadať odbornú starostlivosť CPPPP
 - b) zníženie známky zo správania,
 - c) preloženie žiaka do inej triedy, pracovnej či výchovnej skupiny,
 - d) výchovné opatrenia – napomenutie a pokarhanie triednym učiteľom, pokarhanie

riaditeľom školy; podmienené vylúčenie a v najzávažnejších prípadoch až vylúčenie zo štúdia na strednej škole.

(3) V mimoriadnych prípadoch sa môžu použiť ďalšie opatrenia

- a) odporúčanie rodičom umiestniť žiaka na dobrovoľný diagnostický pobyt do miestne príslušného DC, prípadne do liečebno-výchovného sanatória,
- b) oznámenie príslušnému Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny – sociálno-právna ochrana detí za účelom využitia nutných výchovných opatrení v prospech maloletého v zmysle zákona č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci, v znení neskorších predpisov
- c) oznámenie príslušnému útvaru Policajného zboru SR, ak došlo k závažnejšiemu prípadu šikanovania, pri ktorom je podozrenie, že bol spáchaný trestný čin alebo čin inak trestný (u maloletých).

Čl. 6

Spolupráca školy s rodičmi žiakov

Pri podozrení na šikanovanie žiaka je potrebná spolupráca vedenia školy, koordinátora prevencie, prípadne výchovného poradcu a ďalších pedagogických zamestnancov tak s rodinou obete, ako aj s rodinou agresora. Nedá sa však predpokladať, že rodičia budú vždy hodnotiť situáciu objektívne, preto sa odporúča upozorniť ich na to, aby si všímali možné príznaky šikanovania a ponúknuť im pomoc. Pri pohovore s rodičmi majú dbať pedagogickí zamestnanci na taktný prístup a najmä na zachovanie dôvernosti informácií.

Čl. 7

Spolupráca školy s ďalšími inštitúciami

- (1) V rámci prevencie šikanovania a pri jeho riešení je dôležitá spolupráca s CPPPP, ako aj s ďalšími inštitúciami a orgánmi.
- (2) Je dôležité riadiť sa opatreniami a odporúčaniami Štátnej školskej inšpekcie a CPPPP.
- (3) Pri podozrení, že šikanovanie naplnilo skutkovú podstatu priestupku alebo trestného činu, je riaditeľ školy povinný oznámiť túto skutočnosť príslušnému útvaru Policajného zboru SR.
- (4) Školy sú povinné bez zbytočného odkladu oznámiť orgánu sociálno-právnej ochrany skutočnosť, ktoré ohrozujú žiaka, alebo že žiak spáchal trestný čin, prípadne opakovane páchal priestupky.